

รามพ บันฑิตย์ : ปราสาทศักดิ์ออกก็อกธม: ปราสาทเขมรทรงพุ่มรุ่นแรกในประเทศไทย (SDOK KAK THOM : EARLY STYLE OF LOTUS-BUD SHAPE SUPER STRUCTURE KHMER SANCTUARY IN THAILAND) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ศ.ดร.มรภ.สุริยุวัฒิ สุขสวัสดิ์, ผศ.มยรี วีระประเสริฐ. 170 หน้า. ISBN 974-464-011-1

การศึกษาเรื่องราวของปราสาทศักดิ์ออกก็อกธมนั้น เราได้ทราบจากหลักฐานที่ปรากฏในข้อความจากศิลปารักษ์ศักดิ์ออกก็อกธม 1 ซึ่งได้ระบุศักราช พ.ศ. 1480 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของรัชกาลพระเจ้าชัยธรรมันที่ 4 กล่าวถึงการก่อปนาข้าท่าสให้แก่ศาสนสถานซึ่งตั้งอยู่ที่วัดปัญชนะ ครั้นต่อมาสถานที่แห่งนี้ได้ถูกทำลายลงจากบุปผาในปี พ.ศ. 1595 ข้อความศิลปารักษ์ศักดิ์ออกก็อกธม 2 ระบุถึงการฟื้นฟูที่แห่งนี้อีก โดยพระเจ้าอุทัยทิตยธรรมันที่ 2 เพื่อประทานแก่พระมหาลัทธาศิริวงศ์ เป็นพระอาจารย์และเกียรติองค์เป็นพระญาติ พร้อมทั้งให้สร้างศาสนสถานปราสาทศักดิ์ออกก็อกธม แห่งนี้ ซึ่งมีชื่อที่เป็นทางการว่า “วัดนิเกตุน”

จากการกำหนดโครงสร้างทางศิลปกรรมนั้น ได้พบหลักฐานที่สำคัญที่สนับสนุนให้ปราสาทศักดิ์ออกก็อกธมแห่งนี้ ซึ่งเคยถูกทำลายจากผลของการเบิดและการโจมตีของข้าศึก โบราณวัตถุ สิ่งนั้นคือ กลีบขันธุรูปนาค ซึ่งให้เป็นส่วนประดับที่สำคัญของโครงสร้าง ที่ชี้ให้เห็นถึงการคลี่คลายและพัฒนารูปแบบของทรงปราสาทประธานที่เคยประดับด้วยปราสาทจำลองมาสู่ปราสาททรงพุ่ม ซึ่งที่ผ่านมาเราเคยทราบกันว่าปราสาทหินพิมายที่มีอายุย่อมกว่าปราสาทศักดิ์อ ก็อกธมแห่งนี้ เป็นปราสาททรงพุ่มหลังแรกในศิลปะเขมร แต่ผลจากการศึกษาครั้นนี้เองจึงทำให้เราทราบว่า นอกจากปราสาทหินพิมายแล้ว ปราสาทศักดิ์ออกก็อกธมแห่งนี้ควรที่จะให้อยู่ในกลุ่มปราสาทในศิลปะเขมรในประเทศไทยที่มีลักษณะที่เป็นทรงพุ่มรุ่นแรกด้วยเช่นกัน

RAKOP BUNDIT : SDOK KAK THOM : EARLY STYLE OF LOTUS-BUD
SHAPE SUPER STRUCTURE KHMER SANCTUARY IN THAILAND. THESIS ADVISORS :
PROF. DR. M.R. SURIYAVUDH SUKHASVASTI, Ph.D., ASST. PROF. MAYUREE
VERAPRASERT. 170 pp. ISBN 974-464-011-1

The study of Sdok Kak Thom based on the evidence in Inscription of Sdok Kak Thom I and Inscription of Sdok Kak Thom II. Inscription of Sdok Kak Thom I indicates the 1480 B.E. in the inscription which was the last of King Jayavarman IV and described that the King offered servants and slaves to serve the sanctuary which sited at “Bhadrapattana”. This sanctuary was destroyed in 1595 B.E.

For Inscription of Sdok Kak Thom II, there was the evidence that this sanctuary was renovated by King Udayavarman II and offered this sanctuary to *Brahma Sadawiva* who was the King’s instructor and cousin. This sanctuary was named “Bhadraniketana”

According to the the art structure of the sanctuary, it found “Antefixes” which was the important decoration of the structure. This decoration unfolded and indicated the development of the main building of the sanctuary to be the Lotus-bud shape. The previous studies addressed that the Pimai sanctuary was the only early Lotus-bud shape of Khmer Art in Thailand. However, based on the evidence of the inscription, this study argued that Sdok Kak Thom sanctuary was built prior to Pimai sanctuary and was another early Lotus-bud shape of Khmer Art in Thailand. Moreover, there was some evidences found that this sanctuary was bombed and some objects were stolen.